

Jyrki Pietilä

Muistot kirjaan

Opas muisteluskirjan tekijöille

Mediapinta 2011

Muistot kirjaan

© Jyrki Pietilä

Ulkoasu: R. Penttinen
Kustantaja: Mediapinta, 2011

ISBN 978-952-235-082-4

Sisällys

Muistelemaan!.....	7
1. Isoisän olkihatun opetus.....	9
Muistot katoavat, ellei niitä säilytetä	9
Myös lähimenneisyys on menneisyyttä	11
Antologia, siinä kukkakimppu teillekin?	13
Perfektionismilla olkoon rajansa.....	14
2. Tuumasta toimeen	16
Muistot voivat olla kipeitä	17
Kirjoittajapalavereja ja hieman ohjeistusta.....	17
Entäpä jos perustamme opintokerhon?	19
Haamukirjoittajakin voidaan tarvita	20
Kirjan toimittaja: avainhenkilö	21
3. Aineistonhankinta: lähteet.....	22
Kirjoittajien omat havainnot ja muistikuvat	23
Haastattelut – toisten ja kolmansienkin	24
Kirjalliset lähteet: kirjeet, päiväkirjat, leikkeet.....	25
Kirjat ja kirjastot, arkistot ja museot.....	25
Tietoverkko, runsaudensarvi.....	28
Tarkista, tarkista ja vielä kerran tarkista	28
Internet avaa tien arkistoihinkin.....	30
4. Näin toimii hyvä haastattelija	31
Valitse oikea aika ja oikea paikka	31
Perehdy asioihin jo etukäteen	32
Nauhurilla vai ilman?.....	33
Aluksi leppoisaa small talkia	34
Mitäpä sitten haastattelun jälkeen?	36
5. Sinäkin olet kirjoittaja – eli muisteluskirjoittamisen pieni ABC	37
Jäsentele – ja aloita napakasti	38
Millaista on hyvä asiateksti?.....	38
Taustointi, toiste, tarkkuuden aste.....	40

Kirjoittajaminän esilläolo ja muita tyylikysymyksiä	41
Välimerkkioppia – ja väliotsikko-oppia.....	42
Lähdeviitteetkin perinteen taltiointia	43
Tekijänoikeudet: juridiikkaa ja maalaisjärkeä.....	44
Muisteluskirjoittajan muistilista.....	46
6. Kuvitus: olennainen osa.....	47
Valokuvat, arkistojen aarteet.....	48
Kirjaanne varten otettavat kuvat	49
Henkilökuvauksen periaatteet.....	50
Piirokset, usein unohdettu voimavara.....	51
Vanhat asiakirjat, lehtileikkeet ja kartat	51
7. Muisteluskirjan tekninen toteutus ja talous.....	53
Kirjan koko, kannet, vedosvaihe	54
... ja painatus	55
Omin voimin vai kustantajan tuella?	56
Kustantaja ja julkaisija.....	57
Sponsoreita ja ennakkomarkkinointia.....	58
8. Lopussa kiitos seisoo	61
Julkistaminen: mukava piste iin päälle	61
Kirja yhä vain demokratisoituu.....	63
Kymmenen napakkaa aloitusta	64

Muistelemaan!

Suvun ja sukulaisten vaiheet sekä ylipäänsä ns. mikrohistoria vetävät suuria ihmisjoukkoja. Suurten ikäluokkien eläköityessä tälle trendille voi ennustaa jopa kiihtyviä kierroksia.

Mutta, mutta.

Kaikki eivät ole sielultaan tai viehtymyksiltään sukututkijoita. Yksille salapoliiisityö vanhojen kirkonkirjojen koukeroiden paljastamiseksi on kuin huumetta. Toisia tämän haastavan työskentelyn äärelle ei saisi kirveelläkään.

Tämä opas on tarkoitettu ennen muuta jälkimmäiselle joukolle. Muistoja rakkaista ihmisistä voi taltiota, vaikkei olisi kurssin käynyt sukututkija. Sitä paitsi: jos sukunne pääkaari on jo ansiokkaasti selvitetty ja tauluihinkin pantu, niin nyt voi vuorossa olla – *muisteluskirja*.

Tässä oppaassa huomio kiinnitetään ensisijaisesti *antologia*-tyyppisiin ratkaisuihin. Antologia-sana tarkoitti kreikan kielessä alkuaan kukkakimppua. Mutta nykyäänhän antologialla viitataan kirjoituskokoelmiin yleisemmin.

Muisteluskirjan voi ajatella olevan antologia ensisijaisesti niin, että henkilö A kirjoittaa B:stä, henkilö C vastaavasti D:stä, ja niin edespäin.

Antologiamalli on jo työekonomisesti usein se paras malli. Puhumattakaan siitä, että kirjankin yhdessä tekeminen voi olla lystiä.

* * *

Tähdennettäköön aluksi kolmea seikkaa.

Yksi. Muistot katoavat, ellei niitä säilytetä.

Kaksi. Jokainen ihminen on muisteluksen arvoinen, eivätkä ainoastaan ns. merkkihenkilöt.

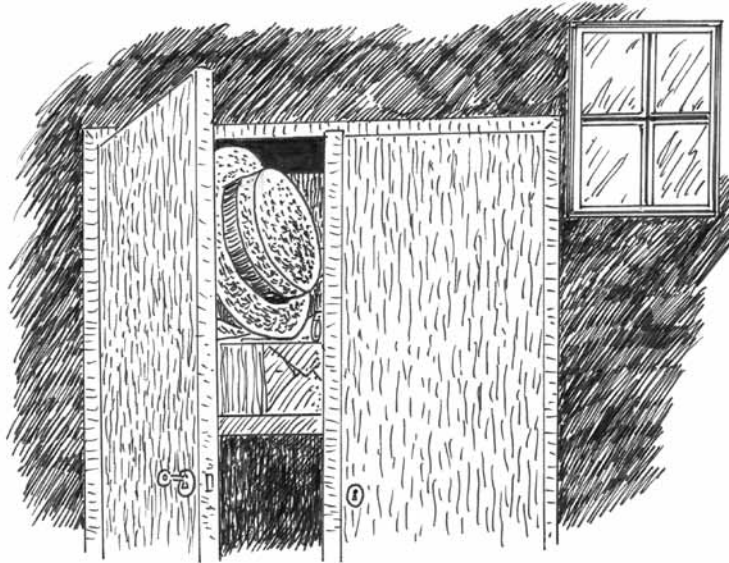
Kolme. Myös lähimenneisyys ja elämä yhä kaupungistuneemmassa yhteiskunnassa on muistelemisen arvoista. Elävä ihminen keskuudestamme voi kertoa haastateltavana verrattomasti enemmän kuin vanhat kirkonkirjat.

Muistelemaan, kokoamaan ja julki saattamaan muisteluksia!

Tampereella tammikuussa 2011

Jyrki Pietilä

jyrki.pietila@moniviestinta.fi

1. Isoisän olkihatun opetus

*Näin kuvat kulki muistoissani hämys ullakon
ja mietin kuinka kaunis sentään ihmiselo on
vaan miten vähän jääkään meistä muistoks tulevain
kuin isoisän tarinasta olkihattu vain*
Tapio Rautavaara: Isoisän olkihattu (1951)

Ennen olivat sentään kirjeet. Puhelimen, nytemmin eritoten kännykän, ja sähköpostiviestien aikana taltioituu ihmisten arkisesta elämästä yhä vähemmän seuraavien polvien tietoon. Missä kaikkialla se isoisä ehättikään olla töissä? Mitä kouluja mummo olikaan käynyt?

Voi pohtia, mitä tiedettäisiin esimerkiksi viime sotien aikaisista tunnoista niin rintamajermujen kuin kotijoukkojen keskuudessa, jos olisi eletty kenttäpostiajan sijasta nykyviestinnän aikaa.

***Muistot katoavat,
ellei niitä säilytetä***

Jokainen ihminen on Veikko Lavin mukaan laulun arvoinen. Miksei siis myös muistelusten? Muistot talteen: se on esimerkiksi sukuseuran toiminnassa tärkeimpiä tavoitteita.

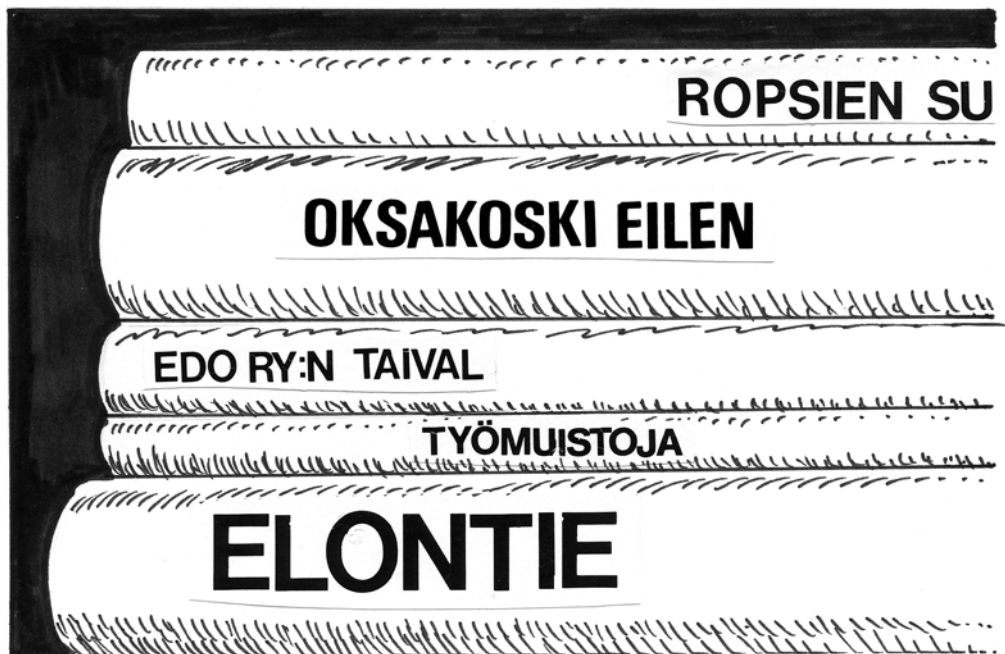
Me kaikki voimme olla näissä talkoissa mukana. Meillä kaikilla on ihmisiä, joita muistella. Yhdet ovat keskuudessamme, ja heitä voi jututtaa. Toiset ovat keskuudestamme poistuneet, mutta heidänkin osaltaan muistot elävät, ja useimpien lähimenneisyydessä eläneiden elämänjäljet ovat ainakin yleispiirteittäin hahmotettavissa.

Rakkaat esineet, kuten Tapio Rautavaaran laulelman ikimuistoinen isoisan olkihattu, ovat oma tapansa säilyttää muistoja.

Myös voi läheisistään tallentaa muistikuvia ääni- ja kuvatallenteina. Antaakamme arvo myös ns. skräppäykselle, joka tarkoittaa kuvien ja muistojen tallentamista albumiin ja joka juontuu englanninkielisestä sanasta scrapbooking. Tai kunnioittakaamme heitä, jotka säilyttävät jälkipolville tärkeitä esineitä: aterimista säästölippaaseen, palapelistä mollamaijaan.

Tässä kirjassa kuitenkin lähestytään erityisesti niitä, joita viehättää ja haastaa koota suku- ja lähihistoriaa perinteisen kirjan muotoon. Sähköisen julkaisun synnyttämisestä löytyy ohjeita toisaalta.

Lähtökohtaisesti opas on suunnattu sukuseuroille, sukuyhteisöille ja vastaaville. Soveltaen kirjan opit ovat myös hyödynnettävissä vaikkapa kyläseurojen, kotiseutu- tai kaupunginosayhdistysten, koulujen, taloyhtiöiden, yritysten, ammattiyhdistysten, urheiluseurojen tai muiden vastaavien tarpeisiin.

Lähihistoriaa voi koota kirjaksi monista eri lähtökohdista. Teoksen laajuus voi vaihdella suuresti.

”Gräv där du står”, innosti ruotsalainen kirjailija Sven Lindqvist tuonni-
misessä, vuonna 1978 ilmestyneessä kirjassaan. Vapaasti suomentaen: pengo
juuriasi.

Lindqvist halusi viestittää, että historian penkomista ei pidä jättää vain am-
mattihistorioitsijoiden käsiin. Idea tapasi vastakaikua Suomessakin, ja maa-
hamme syntyi lindqvistiläisen idean ympärille jopa opintopiirejä.

Sukuseuran toiminnan oiva peruskivi on sukututkimus. Se on oma lajinsa,
jota tässä oppaassa ei käsitellä – semminkin kun tältä saralta on olemassa
koko joukko hyviä oppaita. Sukututkimuksen harrastajien käytettävissä on
suuri määrä kirjallisuutta, jonka aikaansaamisessa Sukuseurojen keskusliitolla
näyttää olleen merkittävä rooli. Kuten tämän oppaan loppusivuilta näkyy, tie-
donhaluisten saatavilla on – vähintäänkin kirjastojen kaukolainauspalvelujen
kautta – monenlaisia käytännönläheisiä opuksia

Me puolestamme keskitymme tässä oppaassa *muisteluskirjan* tekemiseen:
kirjan, jonka tarkoitus on koota suvun tai muun vastaavan yhteisön vanhem-
pien jäsenten elämäkokemuksia ja arvokasta elämänperintöä. Kirjan synnyt-
täminen on oikein toteutettuna mukanaolijoille myös hyvän mielen projekti.
Tällaisen kirjan aikaansaaminen ei edellytä sukututkimuksen tekijän sinänsä
kunnioitettavaa osaamista. Lisättäköön vielä varmuuden vuoksi, että tämä
opas ei käsittele fiktiota; me pysyttelemme ns. faktion kimpussa.

Mitään kynänkäytön mestariluokan taitoja ei tarvita. Tärkeintä on, että yli-
päänsä saadaan ensi alkuun talteen haastattelu- ja muistelusaineistoa. Siitä
päästään eteenpäin: hiomaan tekstit helppolukuisiksi sekä koko kirja jänte-
väksi kokonaisuudeksi, josta voidaan olla ylpeitä.

Jos muodikkaita ollaan, voi todeta muistojen taltioinnin olevan *retrospek-
tiota*. Tämä sanahan tarkoittaa ohitettuun aikaan suuntautuvaa tarkastelua tai
menneiden tapahtumien tarkastelua – muistinvaraisesti ja järjestelmällisesti.
Retrospektio on esimerkiksi taidenäyttelymaailman vakiosanastoa.

Mutta soveltuuhan se termi oivasti muuhunkin. Siitä vain retroamaan!

Myös lähimenneisyys on menneisyyttä

Suomalaista perinteenkeruun historiaa hallitsee jopa liikaa lahjakkaan esi-
kansatieteilijän Elias Lönnrotin hahmo. Kukapa ei muistaisi hänestä säilynei-
tä piirroskuvia: Lönnrot taittamassa taivalta 1800-luvun alkupuoliskon teillä

ja poluilla, tuohikontti selässä. Muistamme myös I. K. Inhan, jonka varhaiset valokuvat ovat osa kansallista kulttuurihistoriaa; tai Samuli Paulaharjun, joka tallensi Lapin kansanperinnettä niin perusteellisten tekstien kuin itse luotujen tarkkojen piirrosten muodossa.

Mutta, huomio: tämän uuden vuosituhannen nuoremmille aikuisille jo edellisen vuosituhannen viime vuosikymmenet ovat Kaukaista Historiaa.

Suomalaiset muuttivat kaupunkeihin. Näin ollen myös kaikkinaiset urbaanin lähihistorian muistelukset alkavat huutaa tallentajiaan. Arkielämä elementtilähiössä, Saab 900, Hurriganes, mustavalkotelkkari, beatlestukat, langanlaihat twiggyt, peltojen paketointi, kyläkoulujen ensimmäinen lopetusaalto, Ruotsiin-muutto, viisipäiväiseksi muuttunut työviikko, kesämökin hankinta, ensi lento Kanarialle, ensi ajokokemus moottoritiellä tai keskioluen vapautuminen – kaikki tuo on tämän päivän nuorille jo syvästi historiaa.

Ja kaikkeen tuohonkin voi liittyä valtavasti henkilökohtaisia muistoja.

”Pitkään oli yliopistollisten perinnetieteiden piirissä tutkimuskohteena olevan kansanperinteen kansa yksinomaan maaseudun rahvasta. Sittenmin ovat kansatieteilijät ja kansanrunouden tutkimuksen eli folkloristiikan edustajat laajentaneet tutkimuskenttäänsä kaikkiin kansankerroksiin. Nykyään tutki-

taan siten myös maaseudun työläisiä ja kaupunkilaisia. Myös eri ammatti- ja ikäryhmien kulttuuri sekä nykyajan ilmiöt kuuluvat perinteen tutkimus- ja tallennuskenttään”, kirjoittaa tutkija Sanna Kaisa Spoof.

Jos perinnetieteiden edustajat ovat siirtyneet kohti nykyaikaa ja nyky-Suomea, niin miksi vastaavaa eivät tekisi rohkeasti myös muisteluskirjoittajat? 2000-luvulla juurienpenkojien tulisi jo ymmärtää, että pengonnan kohteet voi-

Monet työtavat ja ammatit ovat jäljellä enää muistoissa. Nykyään laivan puutavaralastia ei tiivistetä käsityönä.

vat muisteluskirjojenkin tapauksessa olla perin moninaiset: lähtien alkutuotannon Suomesta ja päätyen ns. jälkiteolliseen yhteiskuntaan.

Irti näkökulma-harhasta! Myös lähihistoria – joka myöhään kaupungistuneessa Suomessakin on yhä enemmän kaupunkilaisen elämänmuodon historiaa – on tärkeää. Se on aivan yhtä tärkeää kuin maalaisten esivanhempiemme pellonraivaus, sitkeä tukinajo talvisessa metsässä, sinnikäs karjanhoito tai savusaunan suomat nautinnot – kaiken uurastuksen päälle.

Näitä kahta elämänmuotoa ei pidä asettaa vastakkain tai tärkeysjärjestykseen: ne ovat aivan yhtä tähdellisiä.

Muistot kaikesta moniarvoisesti talteen!

Antologia, siinä kukkakimppu teillekin?

Olemme kirjakansaa, sanotaan. Kirjaa pidetään arvossa, ja joskus liikaakin. Rima asettuu herkästi liian korkealle, kun ryhdytään pohtimaan olisiko minusta ja meistä etenkään sen ensimmäisen kirjan aikaansaajaksi.

Pelko pois! Kun muisteluskirjaprojekti suunnitellaan fiksusti, se kyllä onnistuu.

Klassisia ratkaisuja ovat *elämäkerta* eli *biografia* ja *omaelämäkerta* eli *autobiografia*. Näiden molempien juuret juontuvat hyvinkin antiikkiin asti, ja ne tuntuvat kirjallisina genreinä elävän ikuisesti. Haastattelujournalismin luovattuna aikana elämäkertatyypin teoksen voi toteuttaa *haastattelukirjana*.

Harmi vain, että molemmat mainitut -grafiat ovat yleensä verraten työläitä, koko teoksen kasaaminen kun kaatuu periaatteessa yhden henkilön harteille. Onnea matkalle ja kunnioituksemme hänelle, joka tuollaisen työn ottaa tehäkseen.

Tässä oppaassa tähdätään kevyemmin toteutettaviin vaihtoehtoihin. Me suuntaamme huomion ensisijaisesti *antologia*-tyyppisiin ratkaisuihin. Antologia-sana tarkoitti kreikan kielessä alkuaan kukkakimppua. Nykyään antologialla viitataan paitsi runovalikoimiin myös kirjoituskokoelmiin yleisemmin.

Muisteluskirjan voi ajatella olevan antologia joko niin, että joukko ihmisiä muistelee elettyä itse; tai niin, että henkilö A kirjoittaa B:stä, henkilö C vastavasti D:stä, ja niin edespäin.

Tekisi mieli väittää, että kaikkein helpoin toteutettava on tuo jälkimmäinen

antologia-malli. Moni suomalainen ei lähde maanittelujen jälkeenkään kirjoittamaan itsestään, mutta lienee helpommin suostuteltavissa sen taakse, että hän taltioi paperille muistoja jostakusta toisesta. Eritoten itselleen läheisestä henkilöstä.

Muisteluantologiaa voi sitoa yhteen jokin teema: kohdehenkilön sotavuodet, kouluvuodet, urheilumuistot, perhemuistot, onnistumismuistot tai – vaikkapa itsekunkin hauskimmat kommellukset.

Voi kuitenkin käydä niin, että suuremmastakaan joukosta potentiaalisia muistelijointa ei kaikkien läheiseksi kokemaa yhteistä muistelusteemaa löydy. Jotkut voisivat olla tavattoman valmiita kirjoittamaan vaikkapa koulumuistoista, mutta toiset eivät suin surminkaan.

Varmin ratkaisu siis voi olla, että muistellaan vapaasti: annetaan kaikkien kukkien kukkia. Näin on ainakin silloin, kun kirjoittajat kirjoittavat toisista henkilöistä eivätkä itsestään. Kohdehenkilöt ovat tässä tapauksessa perin erilaisia. Yksi muistelee esivanhempaansa, joka on elänyt 1800-luvulla ja josta on saatavilla tietoa lähinnä kirkonkirjojen ja muiden kirjallisten lähteiden kautta. Toinen taas ottaa tarkasteluun oman vanhempansa tai muun henkilön, josta hänellä itselläänkin on muistissaan suuri määrä omakohtaisia muistikuvia.

On itsestään selvää, että lähestymiskulmia on noissa kahdessa esimerkkitapauksessa epäluontevaa yrittää pakottaa yhtäläisiksi.

Perfektionismilla olkoon rajansa

Olisiko muisteluskirja vartenotettava vaihtoehto ainakin niille, jotka eivät innostu tieteellisestä, eivätkä puoliteieteellisestäkään, sukututkimuksesta eli genealogiasta?

Kirjoittajakouluttaja Marja Myyryläinen (2008) on ottanut perinteiseen sukututkimukseen jopa kriittistä etäisyyttä:

”Tavallisin tapa tehdä sukujulkaisu, on kirjoittaa esipuhe tai alkuteksti ja päälle satoja sivuja esi- tai jälkipolvisukutauluja. Mutta mitä tällainen tutkimustulosten esittämistapa antaa tiedonhaluisille lukijoille? Pelkät luettelot syntyneistä, vihityistä ja kuolleista eivät inspiroi lukijaa kovinkaan kauan. Valitettavan usein julkaistu sukututkimus onkin lähinnä lähdeluettelo ilman varsinaista leipätekstiä.”

Perfektionismi, täydellisyyteen pyrkiminen, on hyve. Mutta liika perfektonismi on myös usein tappanut arvokkaita hankkeita.

Näin voi myös käydä muisteluskirjaa toteutettaessa. Kun taltioidaan historiaa, oltakoon tarkkoja. Mutta ääriperfektionismin tavoittelu voi myös merkitä, että hanke siirtyy ja siirtyy – kunnes kelpo muistelijan on itsensäkin myönnettävä, että nyt alkavat omatkin voimat ehtyä.

Kohdehenkilön henkilöhistorian ihan jokaista tarkkaa tärkeää päivämäärää, saati kellonaikaa, ei tarvitse jäljittää. Moni kohdehenkilö lienee ylen onnellinen, kun hänen elämänsä tärkeimmät asiat tai se suuri kaari saadaan paperille.

Liian suuri aineistomäärä ei välttämättä ole hyväksi. Se voi hankaloittaa kirjan työstämistä.

2. Tuumasta toimeen

*Minä menin muistoihini.
Ne ovat parasta aikaa,
vuosikymmenet.*

Tuomas Anhava (1927–2001)

*Hän on täynnä muistoja
niinkuin ullakko
romulaatikoita.*

Einari Vuorela (1889–1972)

Kirjan leipomisen prosessi – kun toimeen tartutaan – voi viedä ensi pilliinvi-
hellyksestä julkistamistilaisuuteen vuoden.

Oma kokemukseni on tämä: muisteluskirjoittajille annettiin aikaa tekstin
synnyttämiseen 7–8 kuukautta. Jotkin porukat tekevät tuon nopeammin, toiset
verkkaisemmin.

Ensi pilliinvihellys voi olla kutsu antologiatyyppisen teoksen kirjoittaja-
palaveriin. Useimmiten on viisasta tarjota kaikille potentiaalisille kirjoittajille
yhtäläinen osallistumisen mahdollisuus. Tiedottakaa täysin palkein, että täl-
laista mahdollisuutta tarjotaan – ja pyytäkää ilmoittautumaan.

Noin menetellen vältytään turhilta jälkipulinoilta: moitteilta vaikkapa siitä,
että taas se tietty klikki veti kotiinpäin.

Muistot voivat olla kipeitä

Senkin koin, että muutamille henkilöille oli sittenkin – esimerkiksi oman lähimmäisen hiljan tapahtuneen poismenon takia – liian raskasta lähteä kirjoittamaan muistelusta. Hieman voi suostutella, mutta tällainen kieltäytyminen on lopulta parasta hyväksyä realiteettina.

Eräiden suvun jäsenten varauksellisen suhtautumisen on kokenut sukumuisteluksia koottaessa myös Leila K. Tuominen. Avioliitossa tai ylipäänsä elämässä pettyminen tahi liian pieni perintöosa saattaa jäytää joitakuuta hyvinkin voimakkaasti. Ja suoranaista sukuvihaakin voi esiintyä:

”Sukuviha on asia, joka saattaa putkahtaa esille sukujulkaisun teon yhteydessä. Useimmiten perintöasioista alkaneena sitä juurrutetaan jopa 3–4 sukupolvea eteenpäin ennen kuin laantumisen merkkejä näkyy.”

Onneksi asiat myönteisesti näkevät ovat Tuomisenkin mukaan enemmistönä:

”Useimmat positiivisten asioiden esittäjistä kertovat ikäviäkin tapahtumia, mutta heidän kerrontatyyliinsä on toisenlainen. Heillä on taito esittää ikävät ja monesti hyvinkin kielteiset tapahtumat niiden kunkin hyviä puolia esille tuoden. Huumorinpilke silmäkulmassa saa monen hankalan tilanteen kuulostamaan vähemmän pahalta. Kaikkea kerrottua ei tietenkään voi erinäisistä syistä johtuen sukujulkaisussa esittää. Liika kaunistelukaan ei ole paikallaan. On pyrittävä totuudenmukaisuuteen ja suvun hengen mukaiseen esitystyyliin.”

Ja onneksi löytyy paljon niitäkin sukuja, joiden muistelijat koostuvat pelkästään noista myönteisistä tyypeistä.

Kirjoittajapalavereja ja hieman ohjeistusta

Oman sukuseurani tapauksessa kirjoittajapalaveriin eivät kaikki kutsutut päässeet. Mutta aivan riittävä joukko saapui. Sukuseuran tarjoaman maittavan aterian jälkeen keskityimme vanhan kestitalon kabinetissa pariiksi tunniksi sopimaan kirjoittamisen pelisäännöistä.

Ihmiset oppivat tällaisessa kokoontumisessa tuntemaan paremmin toisiaan, mikä myös istuu kuin naulattu vaikkapa juuri sukuseuran yleisiin tavoitteisiin.

Kirjoittajalaverin pitäminen yhtenäistää kirjan sisältöä. Ohjemoniste on toimiva apuväline.

Tunnustan, että muisteluskirjamme toimittajana tai editoijana pelasin myös omaan pussiini. Parempi pyrkiä ohjeistamaan ja sopimaan pelisäännöistä etukäteen kuin tehdä loppupuristusvaiheessa tuntikaudet ylimääräistä työtä.

Kirjoittajalaveria täydentääkin siellä jaettava ohjemoniste, jossa kirjan toimittaja esittää tiiviisti kirjoittamisprojektin pelisäännöt.

Ohjemonisteella pyrittäköön mm. siihen, että eri kirjoittajat noudattavat tietyissä asioissa yhtäläisiä käytäntöjä. Sellainen luo yhteiseen kirjaan levollisuutta ja ryhtiä. Lehtitaloissa on jo viime vuosituhannen lopulta saakka luotun ns. tyylikirjoja joilla journalistit sitoutetaan yhteisiin käytäntöihin. Kirjaprojektin ohjemoniste on tavallaan juuri tällainen pikku tyylikirja.

Laukaalla vai Laukaassa? Tyrvällä vai Tyrväässä? Esimerkiksi se, taivutetaanko paikannimi sisäisessä vai ulkoisessa paikallissijassa, herättää usein jopa hulluja intohimoja. Mutta nuokin intohimot on muisteluskirjan toimittajan syytä läpi miettiä. Tavoitellako yhtenäistä kieliasua, salliako täydellinen moninaisuus – tai jotain tältä väliltä?

Ohjemonisteessa voi antaa neuvoja esimerkiksi siitä, millaisia lähteitä kirjoittajien kannattaa käyttää, miten viljellään suoraa esitystä eli repliikkejä tekstin mehevöittäjänä, miten väliotsikoidaan tai missä muodossa kirjoittaja esittelee itsensä kirjoituksensa lopussa. On myös syytä täsmentää sekin, miten ja missä muodossa tekstit ja kuvat toimitetaan eteenpäin niiden valmistuttua.

Jos muisteluskirjan tekoon saadaan mukaan vaikkapa puolentoistakymmentä muistelijaa ja heistä kukin kirjoittaa puolentoistakymmentä sivua – aanelosina noin 30 000 merkin verran – on kelpo kirja jo koossa. Semminkin jos päälle tulee vielä kuvitus ja ehkä kylkiäislaatikoiden tyyppisiä tausta-aineistojaakin.